

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЯАМ

АЗИЙН ХӨГЖЛИЙН БАНК

ЭМСХХ-5 ТӨСӨЛ

"КОРОНАВИРУСТ БОЛОН АМЬСГАЛЫН ЗАМЫН ХҮНД, ХУРЦ ХЭЛБЭРИЙН
ХАЛДВАРТАЙ ӨВЧТӨНИЙ ОНОШИЛГОО, ЭМЧИЛГЭЭГ САЙЖРУУЛАХ"
СУРГАЛТ

ХИЧЭЭЛ 4:

КОРОНАВИРУСТ ХАЛДВАРТАЙ ХҮҮХДИЙН ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРИМ АСУУДАЛ

А.ОЮУНЧИМЭГ,
ЭХЭМҮТ

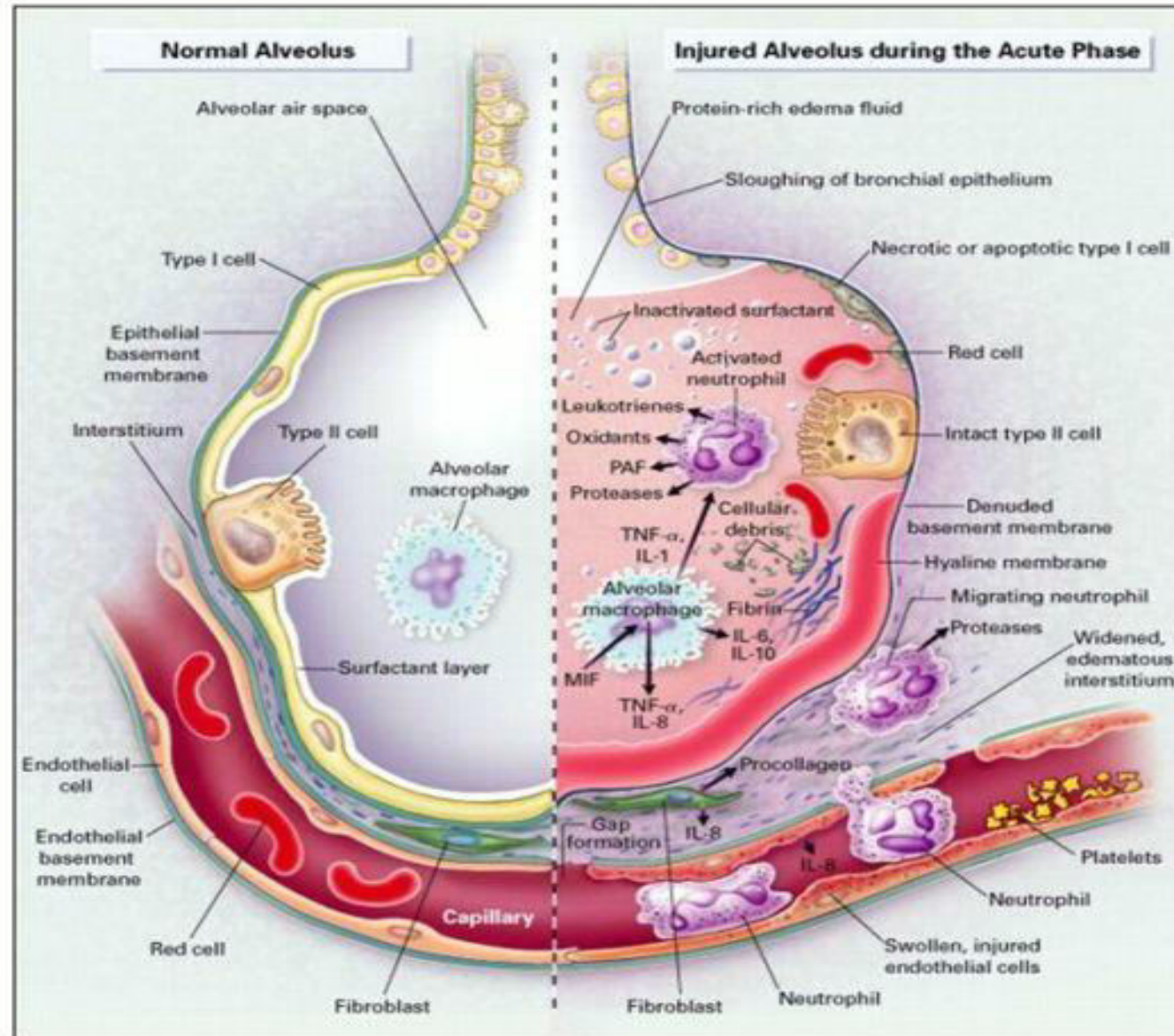
ЭМЯ, ЭХЭМҮТ, ДЭМБ (Монгол дахь), Хүүхдийн амь тэнссэн төлөвийн Анагаахын нийгэмлэг

- **2020 – 2021 оны Томуугийн улиралд баримтлах эмнэлзүйн удирдамж гарсан.**
- Жил бүр гардаг.
- Хүүхдийн эмч бүрт тараасан..
- Төвийн Ерөнхий захирлаар ахлуулсан баг ажилласан.

Уушгины гадаад амьсгал

- Сэлгэцэл
- Хуваариламж
- Нэвтрэмж

Улсын хэмжээнд:

Хүүхдийн эрэмбэлэн ангилалт, яаралтай тусламж
/ДЭМБ, ЭМЯ, 2008 оноос сургагч багш, 2009 оноос ЭХЭМҮТ-д, одоо
УБ-ын дүүргийн, аймгийн эмнэлгүүдэд, зарим сумуудад /

1. Яаралтай шинж
2. Тулгамдсан шинж
3. Яаралтай биш шинж

Эрэмбэлэн ангилалт Анх үзсэн газарт

- **Эрэмбэлэн ангилах үнэлгээг хэзээ хийх вэ?**
Хүүхдийг үзсэн даруйдаа, хэзээ ч
- **Эрэмбэлэн ангилах үнэлгээг хаана хийх вэ?**
Хаана ч хийнэ (гэрт, ЯТТ, амбулатори, тасагт г.м)
- **Хэн үнэлгээ хийх вэ?**
Хүн бүхэн
- **Яаж?**
Аль болох хурдан (<20 секунд), нэгэн зэрэг олон шинж тэмдгүүдэд үнэлгээ өгөх
- **Үр дүн?**
  - *Хурдан хугацаанд оношлон, олон хүүхдийг эндэгдлээс сэргийлнэ.*
  - *Хоног болоогүй эндэгдлийг бууруулна.*

Эрэмбэлэн ангилах (1/2)

- Өвчтэй хүн ирэхэд эрүүл мэндийн системтэй **харьцах эхний цэг** дээр эрэмбэлэн ангилна.
- **Эмнэлгийн өмнөх:**
  - Түргэн тусламжийн тэрэг.
  - Клиник.
- **Эмнэлэг дээр:**
  - Эмнэлэгт хүлээн авах хэсэг (тасаг).
  - Яаралтай тусламжийн бүс эсвэл тасаг, гэмтэл бэртлийн тасаг, золгүй үйл явдал болсон газар.
  - Эмнэлгийн тасаг.

Эрэмбэлэн ангилах явцад ХСХ-ын тохирсон аргыг хэрэглэ (ямар ч АЦХ-ын үед)

- **Дуслаар** дамжихаас сэргийлэх арга хэмжээ.
- АЦХ-ын сэжигтэй өвчтөнд эмнэлгийн маск зүүлгэ.
- Өвчтөнд **амьсгалын** ба **гарын** ариун цэврийн зааварчилгаа өг, эмнэлэг дотуур явахгүй байхыг сануул.
- Сэжигтэй өвчтөнийг тусгаарлагдсан бүсэд байлга.
- Өвчтөн хоорондын зайг **багадаа 1 метр** байлга.

Бусад өвчтөн ба эрүүл мэндийн ажилтанд халдвар дамжуулахгүй байх. Гэвч эмчилгээг хойшлуулж болохгүй.

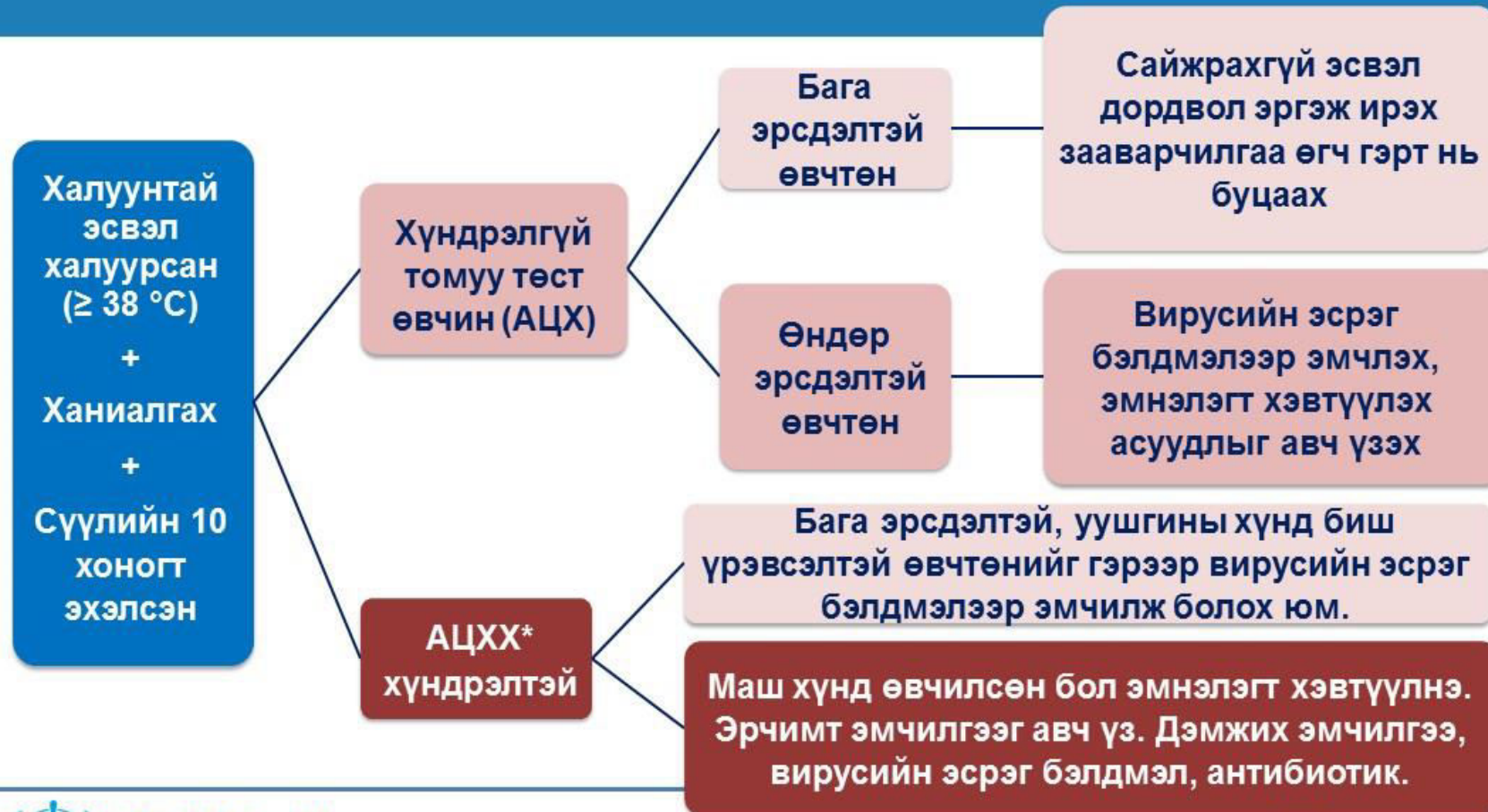
Хүндээр өвчилж болзошгүй эрсдэлт хүчин зүйлс (томуу)

- **Хавсарсан өвчин эмгэг**
  - Зүрх судасны өвчин (зүрхний дутагдал).
  - Уушгины өвчин (багтраа, УАБӨ).
  - Бодисын солилцооны өвчин (диабет).
  - Бөөрний өвчин.
  - Элэгний өвчин.
  - Гемоглобинопати.
  - Мэдрэлийн архаг өвчин эмгэг (мэдрэл-булчингийн, мэдрэл-сэтгэцийн, таталт).
- **Насны хязгаарууд**
  - Хөхүүл бага насны хүүхэд (< 2 years).
  - Өндөр настан (≥ 65).
- **Дархлаа дарангуйлагдсан нөхцөл**
  - ХДХВ, дархлаа дарангуйлах эм, хорт хавдар.
- **Өвөрмөц нөхцөл байдал**
  - Аспирин удаан хэрэглэж байгаа хүүхэд
  - Жирэмсэн (амаржсаны дараах 14 хоног хүртэл).

Өндөр эрсдэлтэй бүлгийн хүмүүс хөнгөн өвчилсөн байсан ч ойр хянаж, шаардлагатай эмчилгээ хийхийн тулд хэвтүүлэх нь зүйтэй

АЦХ-тай өвчтөнийг үнэлэх (улирлын томуугийн үед)

АЦХ-тай өвчтөнийг үнэлэх (КОВИД-19 сэжигтэй үед)

* ЭМС тухайн өвчтөнийг эмнэлгийн нөхцөлд тусгаарлах боломжгүй болсон нөхцөлд гэрийн тусламжийг авч үзнэ. Use WHO home care guidance: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance>

Анхаарах 2 гол асуулт:

1. Халуураагүй үедээ хоолондоо дургүй байх
2. Халууралтын хооронд унжгар ноомой байх

Давтан асуух:

1. Ханиалгасан уу?
2. Халуурсан уу?, 37.5 хэмийг бод
3. Цээжээр өвдөж байна уу? Хариулж чадах хүүхдээс
4. Тархварзүйн өгүүлэмж;

ЦЭЭЖ РЕНТГЕНД ХАРУУЛ, ЭСВЭЛ ЦЭЭЖНИЙ КТ ХИЙЛГЭ.

Яаралтай шинж:

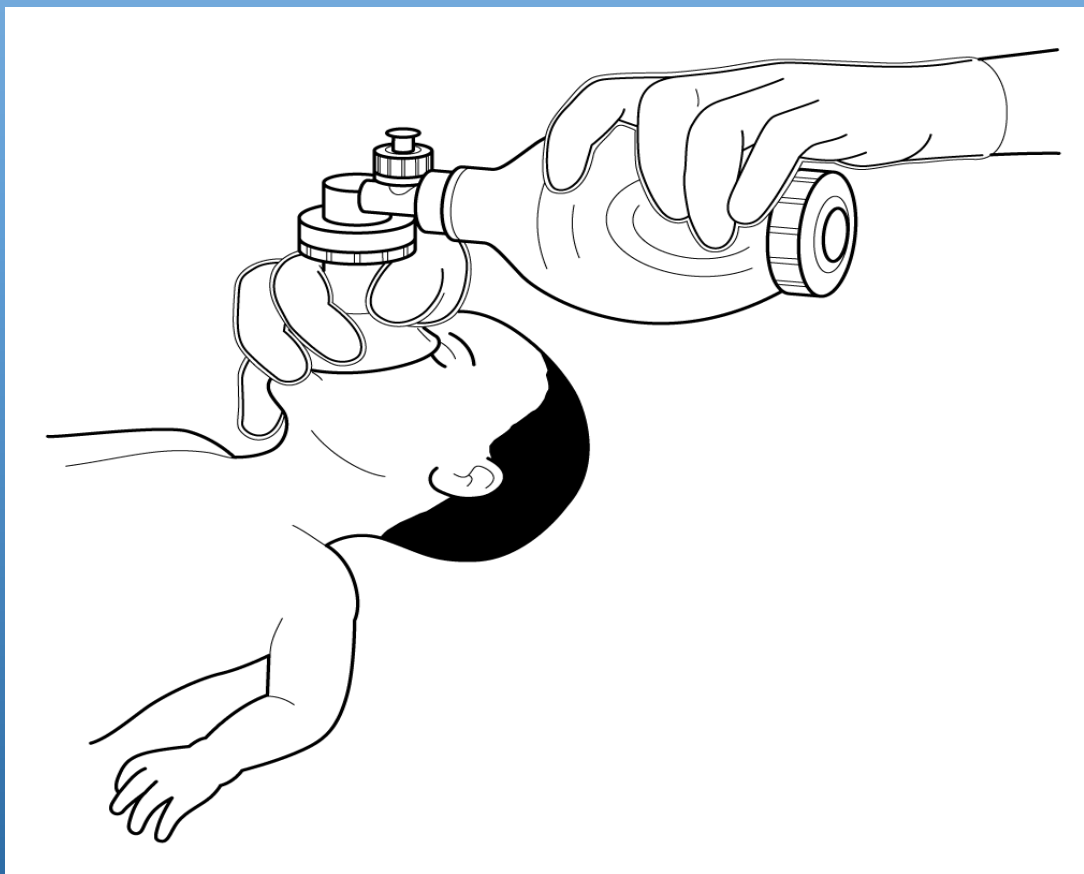
1. **A- Амьсгалын замын бөглөршил**
2. **B- Амьсгал зогсох**
  - **Хүнд хэлбэрийн амьсгалын дутал**
  - **Төвийн хөхрөлт**
3. **C₁- Circulation /Цохиулалт-shok/**
4. **C₂- Coma /Оворго- ухаангүй байдал/**
5. **C₃- Convultions /Таталт/**
6. **D- Dehydratation- Шингэн их алдалттай суулгалт**

B – Breathing

Амьсгал зогсолт ба түүнтэй адилтгах хам шинж

AMBU-аар эерэг даралтат амьсгал өгөх

ETAT: B – Breathing

Амьсгалах байдлыг ажиглах

Амьсгалахад бэрхшээлтэй байх шинжүүд

1. Төвийн хөхрөлт /зүрхний гажиг, хатгаа/
2. Амьсгал хямралын улмаас хүүхэд хооллож чадахгүй байх /хатгаа/
3. Амьсгал хямралын улмаас хүүхэд ядарч сульдсан байх /хатгаа/
4. Амьсгалын тоо хэт олон байх /2 сараас 5 хүртэлх нас- 1 минутанд 70-аас дээш байх/, /хатгаа/
5. Яраглах /2 сар хүрээгүй хүүхэд амьсгалах бүрдээ яраглах/, /хатгаа/
6. Цээж хүчтэй хонхолзох /хатгаа/
7. Амьсгалд туслах булчин оролцох /хатгаа, БОС, төвөнхийн бачуурал, эпиглотит/
8. Хамрын угалз сарталзах /хатгаа/
9. Толгойгоо дохилзуулан амьсгалах /БСС, БОС/

Тулгамдсан шинж – 12 шинжүүд

1. **Нярай хүүхэд: 2 сар хүртэлх өвчтэй нярай /жишээ, ХЗП-т болсон явдал/**
2. **Биеийн халуун: Өндөр халуурсан хүүхэд**
3. Гэмтэл болон яаралтай мэс засал хийлгэх шаардлагатай хүүхдүүд
4. Хувхай цайж, цонхийх /жишээ, ХЭЭТ-т болсон явдал/
5. Хордолт /жишээ, ард бий/
6. Хүчтэй өвдөлт
7. **Амьсгалын дутал**
8. **Үргэлжилсэн хэт цочромтгой байдал, эсвэл унтаа байдал**
9. Яаралтай илгээсэн бичигтэй
10. **Тэжээлийн дутагдал: Нүдэнд харагдахуйц сул дорой- Маразм**
11. **2 хөлийн хаван- Кваршиоркор**
12. Түлэгдлүүд, хөлдөлт

Амьсгалахад бэрхшээлтэй үеийн анхны яаралтай арга хэмжээ

1. Хүчилтөрөгч өгөх
2. Цээжийг 30-45 хэмийн өндөр байрлалд байлгах

Жич: Пульсоксиметр-ээр:

- Хэрэв хүүхдийг зөвхөн амьсгалын хямралтай гэж үнэлсэн бол **SpO₂-ыг 90%-иас** дээш байлгахыг,
- Харин эрэмбэлэн ангилалтын бусад яаралтай шинжүүд илэрсэн л бол амьсгалын хямралтай, хямралгүй **SpO₂-ыг 94%-иас** дээш байлгахыг зорино.

Хүүхдэд хүчилтөрөгчийг бортогоноос өгөх

Хүчилтөрөгчийг өтгөрүүлэгчээс өгөх

**Хүчилтөрөгчийг
хамрын ац
гуурсаар өгөх**
/давуу ба сул талтай/

**Хүчилтөрөгчийг хамрын
гуурсаар өгөх**
/давуу ба сул талтай/
**Хэмжээ: хамрын угалзнаас
хөмсөгний дотор ирмэг**

Хүчилтөрөгч эмчилгээ

- SpO_2 –пульсоксиметрээр хэмж
- FiO_2 :
  - L/min – тохируул
  - Өгөх арга -сонго

FiO₂:

	Өгөх арга	Урсгалын хурд
FiO ₂ =0.3	Хамрын ац гуурсаар SpO₂ ≥ 94%	<ul style="list-style-type: none"> • 2 сар хүртэлх хүүхдэд 0.5- 1.0 л/мин • 2 сараас дээш 1- 2 л/мин • Өсвөр нас 2 - 4 л/мин • Том хүнд 4 л/мин-с дээш (хэт өндөр л/мин байхад хамрын салстыг цочруулна).
FiO ₂ =0.4	Хамрын гуурсаар Хошуувчаар	<ul style="list-style-type: none"> • 2 сар хүртэлх хүүхдэд 0.5 - 1.0 л/мин • 2 сараас дээш 1- 2 л/мин • Хүүхдэд 2-4 л/мин • Өсвөр насанд 5 л/мин орчимд
FiO ₂ =0.6	Хамар- залгиурын гуурсаар Нөөц ууттай хошуувчаар	<ul style="list-style-type: none"> • 2 сар хүртэлх хүүхдэд 0.5 л/мин • 2 сараас дээш 1 л/мин • Хүүхдэд 5 л/мин • Том хүнд 10-15 л/мин

	Өгөх арга	Урсгалын хурд
$FiO_2=0.2$	AMBU-аар эерэг даралтат амьсгал өгөх /маскаар, интубацийн гуурсаар/	<ul style="list-style-type: none"> Агаараар Аваарын хавхлага ажиллаж байна уу, анхаарах
$FiO_2=0.4$	AMBU-аар эерэг даралтат амьсгал өгөх /маскаар, интубацийн гуурсаар/	<ul style="list-style-type: none"> Хүүхдэд 5-10 л/мин Том хүнд 16 л/ мин хүртэл Хүчилтөрөгчийн нөөцлөгчгүй үед гэдгийг анхаарах
$FiO_2=1.0$	<p>AMBU-аар эерэг даралтат амьсгал өгөх /маскаар, интубацийн гуурсаар/,</p> <p>Урсгалаар тэлэгддэг хүүдийгээр эерэг даралтат амьсгал өгөх /маскаар, интубацийн гуурсаар/</p>	<ul style="list-style-type: none"> Хүүхдэд 5-10 л/мин Том хүнд 16 л/ мин хүртэл Хүчилтөрөгчийн нөөцлөгчтэй үед гэдгийг анхаарах Хүүхдэд 5-10 л/мин Том хүнд 16 л/ мин хүртэл Аваарын хавхлагаа өөрөө тохируулах гэдгийг анхаарах

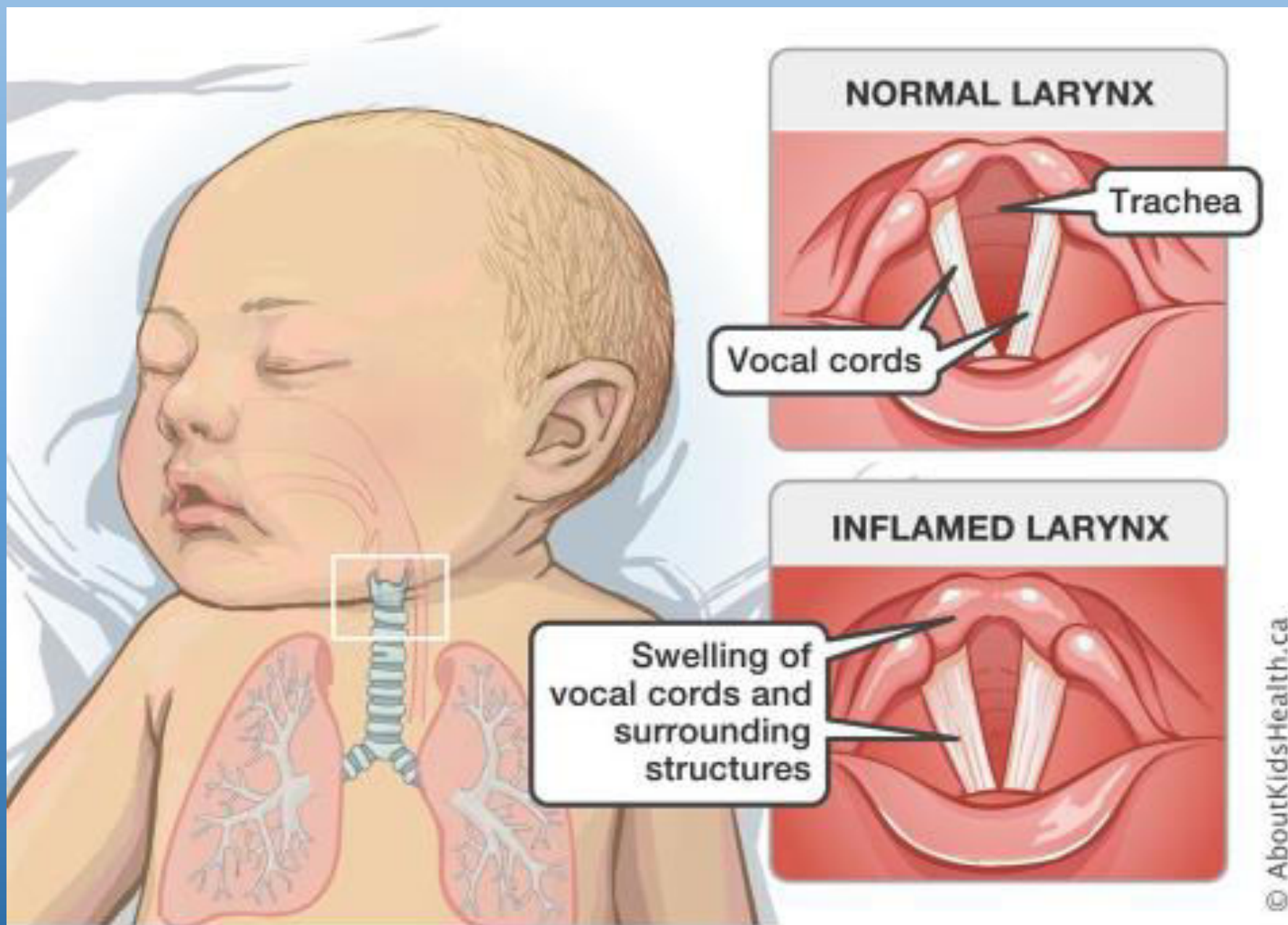
AMBU хүчилтөрөгч нөөцлөгчийн хамт, Урсгалаар тэлэгддэг хүүдий

FiO₂:

	Өгөх арга	Урсгалын хурд
FiO ₂ =1.0	Урсгалаар тэлэгддэг хүүдийгээр чөлөөт урсгалт хүчилтөрөгч өгөх /маскаар, интубацийн гуурсаар/	<ul style="list-style-type: none"> • Хүүхдэд 5-10 л/мин • Том хүүхдэд 16 л/ мин хүртэл • Аваарын хавхлагаа өөрөө тохируулах
	AMBU-аар чөлөөт урсгалт хүчилтөрөгч өгч болохгүй анхаарах	
FiO ₂ =0.2-1.0	Амьсгалын аппаратаар	<ul style="list-style-type: none"> • MODE • TV, PIP • IR (f) • IT • I: E • PEEP • FiO₂- эмч өөрөө тохируулна. • SpO₂

Эмчилгээ хүүхдэд шинж тэмдгийн байна. Хатгалгаа

- Амьсгалын тоо олшрох
- Ханиалгах
- Уушгинд хэржигнүүр

Гэрээр эмчлэх:

- Антибиотик 5 хоног
- Ханиалга зөөлрүүлэх эм (Мукалтин, амброксил, читамон, иодат кали, ацетилцистейны аль нэгийг тохирох тунгаар хэрэглэнэ. Харин 6 сар хүртэлх хүүхдэд цэр ховхлох шингэлэх эм аль болох хэрэглэхгүй байх !!! □
- Хүндэрвэл эргэж ирэхийг эхэд зөвлөх
- **2 хоногийн зайтай давтан үзэх /ХӨЦМ/, Одоо 3 хоног- маш чухал хугацаа тул ээжид сайн хэлж ойлгуулах;**

Хатгалгаагүй

Гэрээр эмчлэх:

- Ханиалга зөөлрүүлэх эм
- Дэмжих эмчилгээ
- Ханиалга намдахгүй бол 3 хоногийн зайтай үзэх

Амин үзүүлэлтүүд

Заавал үзэх:

- АТ
- ЗЦТ
- Халуун /цельс/
- АД- насанд таарсан манжеттай байх, ДАД үзвэл сайн байна.
- SpO₂—пульсоксиметрээр хэмж
- FiO₂ – хэдэд вэ?

Нэмж үзэх:

- RT- 2 сек
- GCS- 8 ба доош бол тээвэрлэлтэнд анхаарах
- Шээсний гарц >1.5 мл/кг/цагт

Нярайд анхаарах нь:

Хатгаа:

- Амьсгал олширсон
- Диффузный хэржигнүүртэй
- Рентгенд том нэвчдэст сүүдэргүй, бронхийн зураглал тодорсон

Онцлог:

- Халуурахгүй байж болно.
- Унтаарах
- Хөхөндөө муудах

Дэмжих эмчилгээ чухал

- Дулаан байлгах (хэт халууцуулахгүй), Халуун= 36-38 хэм
- Хангалттай уулгах- ФХ- ээс илүү уулгах, хатгаатай бол ФХ-гээр уулгах
- Хооллох – Өгдөг хоолыг өгдөг хэмжээгээр 24 цагт багтаан өгөх
- Халуун бууруулах: Ацетаминофен (парацетомол) 10-15 мг/кг (6 цагийн дотор дахин уулгахгүй байвал сайн),
Ибупрофен (5-10 мг/кг/удаа, хоногт 2-3 удаа, нийт 3-5хоног)

Хэрэглэхгүй: Анальгин, амидоприн - агранулоцитоз
Аспирин- Рея синдром (митохондрын эмгэг)

Хүндрэлгүй шинжүүд:

- Халуурах, ханиалгах, хоолой сөөх, хамраас нус гоожих, толгой өвдөх, булчингаар өвдөх, бие сулбайх
- Амьсгал богиносох болон хүчлэн амьсгалах шинж **илрэхгүй**
- Ходоод гэдэсний хямралын шинжүүд (ялангуяа бага насны хүүхдэд) илэрч болно. Бөөлжих, суулгах гэх мэт, гэвч **усгүйжилтийн шинжгүй**

Хүнд ба хүндрэлтэй шинжүүд:

- Амьсгал богиносох/хүчлэн амьсгалах, амьсгал олшрох, **O₂ дутал**
- Амьсгалын замын эмгэгийн рентген шинжүүд (уушгины үрэвсэл???)
- ТМТ-ны эмгэг (энцефалопати, энцефалит)
- Хүнд хэлбэрийн усгүйжилтийн шинж
- Хоёрдогч хүндрэл (бөөрний дутмагшил, ОЭД, үжлийн шок, миокардит)
- Архаг эмгэгүүд сэдрэх

Эндэх эрсдэлийг нэмэгдүүлж байгаа нь

- Эх хэт залуу, эсвэл ахимаг байх
- Эхийн боловсрол доогуур байх
- Гэр бүл нь олон ам бүлтэй байх, олон хүүхэдтэй байх
- Хүүхдийн тээлтийн нас 36 долоо хоног ба түүнээс доош байх
- Төрөх үеийн биеийн жин бага, эсвэл том жинтэй байх
- Хүүхдийг хөхний сүүгээр дагнан хооллохгүй байх
- Хүүхэд архаг суурь эмгэгтэй байх (тураал, цус багадалт, сульдаа, тунгалаг дутмагшлын шүүдэст эмзэгшил, тархины саа, төрөлхийн хөгжлийн гажиг)
- Хүүхдэд эмчийн зааваргүйгээр дур мэдэн гэрээр эмчилгээ хийх

Анхаарал тавьсанд баярлалаа

